

Josefa Ezker Mikelez
Olatzagutia, Nafarroa (1908)

Aurkibidea

Biografia

Olazagutian jaioa 1908an. Gurasoak ere Olazagutikoak zituen.

Zintak

OLZ-001

- **Proiektua:** Koldo Artola: Ziorditik Uztarrozeraino
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artola Kortajarena, Koldo
- **Data:** 2002-01-01
- **Iraupena:** 11 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea:** Artola Kortajarena, Koldo

OLZ-002

- **Proiektua:** Solstizioen inguruko ospakizunak Nafarroako zenbait hizkeratan emanak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artola Kortajarena, Koldo

- **Data:** 2002-01-01
- **Iraupena:** 12 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea:** Aranzadi elkarte

Pasarteak

1. Jaiegunetako diru-biltzeak

- **Erref:** OLZ-001/001
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:02:54
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak
- Aisia » Jai-giroa » Santa Ageda
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:

<p>Eguberrietan eskean irteten zirenean erabiltzen zuten esaldia: "ogi-pazter, talua janda, ogiya laster". Santa Ageda egunean abesten zuten kanta.</p>

Transkripzioa

- Salíamos a pedir, decíamos: "Ogi-pazter, talua janda, ogiya laster".
- Nola, nola, zer esaten zenuten?
- Ogi-pazter, talua janda eta ogiya laster.
- Ogi-pastel?
- Ogi-pazter... talua janda eta ogiya laster.
- Eta 'ogi-pazter' zer da?
- Pues no sé lo que quiere decir eso, pero así cantábamos.
- Eta hori noiz kantatzen zenuten, Eguberrietan?
- Bai, bai.
- Etxez etxe?
- Etxerik etxe.
- Ze ordutan ateratzen zineten?
- Ah, goizian!... goizian, bai.
- Eta nondik ateratzen zineten? eliza ondotik, edo...?
- Bah! etxerik etxe, da erri guztiyan, eskëan, ibiltzen gindan; ta gero Santa Ageda egunian ere? ba orduban ee... esaten e-, kantatzen genduen... je! si me sale, e? diré bien... El otro día estuve, ah! yo misma cantando y no... ahora no me acuerdo...
- Santa Ageda egunean?
-
- SantAgeda eguniän:
- Bedikatuba izan dailela
- Etxe onetako jentia
- Pobriezaun erdiaun biar dekö
- Pakia ta osasuna
- El día Santa Agueda... cantábamos.
- Hori bakarrik?

- Eta gero berriz e:

Santa Ageda
Mayan geda
Arraemayuen saguba
Aren espera katuba...

Gero... bueno, no tiene qué ver nada, pero... andra bat ibiltzen tzan eskian, eta andra bat ezkide espera esaten tzeon: “Neska, Lutxi, beti eskian abil! eztakin kantaitti ura? artzen badakizu ematen ikasi, bestela ibilduko zada lagunaren igasi”. Eta, la que pedía decía: “A, tontöa! ori eztön kantaittëa, ori kontuba dö(n)”.

- Ah, burua ona duzu, e?

- Bai...

- Ongi gogoratzen zara...

- Bai-bai; ta olaxe.

2. San Juan eguneko ospakizunak

- **Erref:** OLZ-001/002
- **Iraupena:** 0:03:33. **Hasi:** 00:02:54. **Bukatu:** 00:06:27
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:

<p>San Juan egunean herrian egiten ziren ospakizunak. San Juan sua.</p>

Transkripzioa

- Gero, San Juan egunian ere? orduan ee... ya a una... plazara, plaza le... jarritze gintzan? eta orduan ematen zein ardua, arra(t)saldëan? arrasal(d)e... txun-txunaki? eta... ematen tzein ardua eta gaztaiyä, plazako... jende guztiyari; eta... gero San Juana da... kantaita? bäia ez, oi eztakit.

- Ah, San Juanen kantaita ez dakizu, e?

- Asieria, asieria badakit baya bestela ez.

- Tira ba, eman hasiera...

- “Irurak iru dira, irurak e mendi(r)a”, pero, no sé más seguir.

- Eta paratzen zen arbola?

- Bai, ta San Juan egunian e, plaza erdiyan, jartzen tzein e... abaitz8 aundi bat... Gero, patzen tzein ee, igual e... öilaxko bat edo, puntan, e? eta, orduan e... gizonak ee... bah! iya, nork e... iristen zein e... uilaxk ura; baya, ez ziteke izan? zengeiti... untatzen tze-, eztakit zerekin untatzen tzein ta...

- ‘Sebo’ edo, zerbaitekin...

- Irrixtratu iten ziran eta bota, lurrera; ta olaxe.

- Eta apezak eta... apizak, benedikatzen zuen arbola?

- Bai... bai.

- Nola esaten duzue hemen? apeza, apiza edo apaiza... nola?

- Apiza... apiz bat; ta gero, mezara faten ginden, domekatan ba... meza nagosiyaa, badakizu. Ta... bueno, orduban ee... jendia... asko faten tzen9 elizara; orai ezta faten eunbeste, je!

- Ez, ez-ez-ez; orai gutxi, e?

- Orai gutxi faten da; eta olaxe ba.

- Eta etxe-atarietan, egiten zen sua?

- Bai, bai, bai... suba iten tzan; joe! patzen genduen or... maiz-lastöa, badakizu maiz-lastöa zer dan?

- Maiz-lastoa?

- Maizëan... lastuak, eta... bedarrakin-da monton aundi bat patzen, patzen genduben? eta su(b)a eman? da gero, saltoka an! gaztiäk...

- Haren gainetik?

- Arren gaineti, suban gaineti... ta olaxe.

- Eta salto edo jauzi egitean, zerbait esaten zen?

- Eh! eniz akordatzan ere!...

- 'San Juan bezpera, sarna fuera' edo... horrelako zerbait?

- Eh! e... eniz akordatzan!

- Zenbait herritan esaten omen zuten 'San Juan bezpera...' ta holako zerbait, ez?

- Bai, alako... zerbeit bai.

- Baina ez zara gogoratzen...

- Ez! eniz akordatzan; aztu iten da!

3. Inauterietako kontuak

- **Erref:** OLZ-001/003
- **Iraupena:** 0:04:33. **Hasi:** 00:06:27. **Bukatu:** 00:11:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak

Laburpena:

<p>Inauterietako kontuak. "Zomorroak" esaten zioten.</p>

Transkripzioa

- Eta inauteriak egiten ziren hemen? ihoteak? karnabalak?

- Karnabalak? bai baya orduban, gabai artan ee... ez zago, orai bekela ez, ez... zurian, zamarrak; zomorrua esaten gendu(b)en.

- Zomorruak?

- Zomorruak...

- Altsasun 'momotxorroak' edo... Hemen 'zomorroak'?

- Emen? zomorruak; jazten ziran e... gizonak ee, an(d)rein, an(d)reain e... gona aundiyeiki? eta... bah! andra bat bekela, jazten ziren gizonak, eta gero, eskoba aundi bat artzen tzein, eta... ere-, neskain segi!

- Eta mutiko koxkorren segi ere bai?

- Bai-bai, bai... baya orai, orduban ez zan e... orai bekela karnabalak eta... ez ziran.

- Eta orain ere ateratzen dira zomorroak?

- Orai? orai ee... atratzen dira, bai... bai.

- Eta zer beste (janzten dute)? gona luzeren edo sonbreroren bat edo, aurpegia tapaturik edo?

- Bai, arpegiya tapaturik eta ez... ez zain, ez ziran ezautzen nor ziran, eta alaxe.

- Eta asko biltzen dira?

- Bai, bai, bai, bai; orai ee... atratzen dira're ta... baya diferentia da.

- Eta zer, eramaten dute musikarik edo?

- Bai, musikka, ola... zera, danbolina; gabaiy artan, e?

- Eta sonatzeko? flauta edo txistu edo zer?

- Txisttuba, bai, txistuba... bai.

- Eta akordeoia ez...

- Bah! garai artan ere bai, asko ez baya... bazon orduan kordëona're, bai.
 - Eta orain?
 - Orai? eztakit, orai... oraiko modia eztaki nik; eztakit orai. Orai atratzen dia, bai, baya, gero... gurdiyan tzärrak, zerakin ona... baltzerr andi bat, artzen zein eta, astakeriyak itten zian ordu(b)an!
 - Zer esan duzu? ez dut ongi konprenitu; gurdi batean, zer egiten zuten?
 - Ba... zerriak, zerriak, baltzerria esaten gendu(b)en.
 - Baltzerria?
 - Baltzerriak; zerr andi bat, eta baltzerriak; orduan ee... artzen zein eskuben ta... ba-, badakit, astakeriak iten ziren, ordu(b)an.
 - Eta baltzerria zer da?
 - Baltzerria? ba... baltzerria? ola, gurdiya... badakizu zer dan, gurdi bat bekela?
 - Gurdia, un carro, bai...
 - Bai, ba ola... faten ziran ee... por ejemplo, faten gindanian ee... bedarra exke, o... gariyak e... eske, baltzerriak, sartzen ziran zerra batzuk ba... gurdiyan; oi da balzerrëa. Bai, baltzerria? au, zera aundi bat zan, eta zerriä? zerria ttikiyo... pa(a)tzen tziran, lau z-, lau zerra ttikiyäk? eta... ahora, atzekaldian eta aurrekaldian? iru balzerra? gero paatzen tzirän... ola, o bedarra, o... sujetatzeko, ez botatzeko.

4. San Juanak Olaztin

- **Erref:** OLZ-002/001
- **Iraupena:** 0:08:29. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:08:29
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:

<p>San Juanak Olaztin. Iturrira joaten ziren goizean; ur bedeinkatua. Ira ekartzen zuten menditik eta etxe atarietan botatzen zen intsusarekin batera. Meza Santa Maria ermitan, txistulariak... Ardo zahagia. Arbola jartzen zen plazaren erdian. San Juan bezperan sua egiten zen.</p>

5. Jaiegunetako diru-biltzeak Olaztin

- **Erref:** OLZ-002/002
- **Iraupena:** 0:03:31. **Hasi:** 00:08:29. **Bukatu:** 00:12:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Aisia » Jai-giroa » Santa Ageda
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:

<p>Eguberrietan eskean irteten zirenean erabiltzen zuten esaldia: "ogi-pazter, talua janda, ogiya laster". Santa Ageda egunean abesten zuten kanta.</p>

Transkripzioa

- “Salíamos a pedir”.
- Euskaraz, euskaraz.
- “Decíamos”: ogi-pazter, talua janda, ogiya laster!
- Nola? Nola? Nola? Zer, esaten...?
- Ogi-pazter, talua janda, eta ogiya laster.
- Ogi-pazter!
- Ogi-pazter, talua janda, eta ogiya laster.
- Eta ogi-pazter zer da?
- “Pues no sé lo que quiere decir eso, pero así cantábamos”.
- Eta hori noiz kantatzen zenuten? Hori noiz, eguberritan?
- Bai.
- Eguberritan, e?
- Bai.
- Etxes etxe?
- Ettxerik etxe.
- A, ettxerik etxe, e?
- Bai.
- Ze ordutan ateratzen ziñeten?
- E?
- Ze ordutan atatzten ziñeten?
- A! Goizian.
- A, goizian, e?
- Goizian, bai.
- Eta, nundik atatzten ziñeten? Eliza ondotik edo?
- Ba! Ettxerik etxe ta herri guziyan, eskian, ibiltzen gindan. Eta gero Santa Ageda egunian ere, ba, orduban, e... Kantatzen genduben. “Si me sale eh, diré bien. El otro día estuve, yo misma cantando y no... ahora no me acuerdo”.
- Santa Ageda egunian?
- Santa Ageda eguniän:

Dedikatuba izan dailela etxe honetako jentia.
Pobria [taun erriau ia deko] pakia ta osasuna.

- “El día de Santa Águeda, cantábamos”.
- Hori bakarrik?
- Eta gero berriz’e:

Santa Ageda, mahaian geda,
arramaiyoan saguba, harren espera katuba!

- Hara, hara, hara! “Cómo salen las cosicas e”?
- Gero, “bueno no tiene que ver nada, pero...” Andra bat ibiltzen zan eskian, eta, andra bat [...] espera esaten zeon: “neska, beti eskian habil! Ez dakin /eztakin/ kantan eiten o? Hartzen badakizu, ematen ikasi! Bestela ibiliko zara lagunaren iyasi”. Eta “la que pedía decía”: “A tonta, hori ez don kanta eitia, hori kontuba don!”.
- A, begira, begira.
- “Tonterías son”!
- Hori, hori pollita da e?
- Bai?
- Bai, oso polita, oso polita da. Burua ona duzu e! Buru argiya!
- Bai!
- Ongi gogoratzen zara! E?

-Bai, bai.
-Kontxo, kontxo, kontxo...
-Ta holaxe!

Ezker Mikelez, Josefa | ahotsak.eus Orr.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-10-10

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com